

Sexmansgården

– en sedelärande historia

Sexmansgården i Marsjö har fått ett par ödmjuka tjänare. Helena Lagercrantz och Olof Zachrisson letar efter husens historia och vill att restaureringen ska vara lustfylld. *Ann Patmalnieks* har besökt dem.

De ville ha ett projekt och ett hus med gott om plats för barn och vänner. Helena Lagercrantz och Olof Zachrisson hade åkt förbi byn Marsjö i Vingåker många gånger och tyckte om trakten. När så Sexmansgården lades ut till försälj-

ning fastnade de för gårdens historia.

– Vi tyckte att det var ett lustigt namn och började googla. Det visade sig att varje socken hade en utsedd sexman som ansvarade för moraliska frågor, tvister och äktenskapsbrott. Det måste ha varit en viktig person, säger Helena.

När de trodde att de förlorat budgivningen om gården, blev de lite lättade. Egentligen var det ju alldeles för svårt.

– Samtidigt kliade det i fingrarna, för man anade ju vad som fanns därunder, säger Olof.

Till slut blev gården ändå deras. Nu har de till-

bringat en stor del av de senaste två åren med restaureringen.

Var ska vi börja?

Helena arbetar till vardags med nordiskt samarbete som kommunikatör. Olof forskar om Alzheimers och Parkinsons.

– Från början tänkte vi mest på att det skulle bli klart, men sedan blev det en hobby. Det är vårt första egentliga byggnadsvårdsprojekt och vi har lärt oss en massa saker, säger Helena.

Gården hade bara stått tom i några månader, men på senare tid var det bara köket och ett rum i mangårdsbyggnaden som hade använts. Det andra boningshuset, sädesmagasinet och ladan på 360 kvadratmeter var i stort behov av omsorg.

Så var börjar man? Jo, med glasverandan och fasaderna mot vägen. Det var Olofs pappa, byggnadsantikvarie och tidigare chef för Nordiska museet och Julita gård, som gav

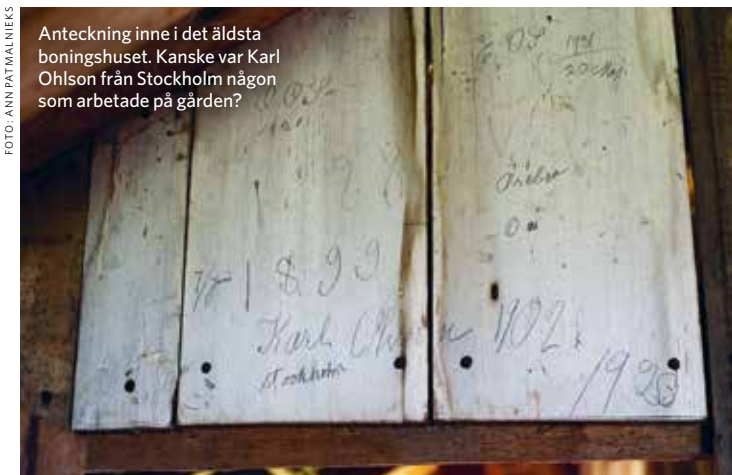

FOTO: ANN PATMALNIEKS

Anteckning inne i det äldsta boningshuset. Kanske var Karl Ohlson från Stockholm någon som arbetade på gården?

Först av allt valde Helena Lagercrantz och Olof Zachrisson att renovera det stora boningshusets glasveranda och fasad mot vägen.

FOTO: ANN PATMALNIEKS

Klining, tapetrester och gamla elledningar finns kvar i det äldsta huset.

dem rådet att först göra något åt det som syns från vägen, »det andra kan ni ta sedan«.

Målet är att utvändigt återställa gården så som den såg ut fram till 1950-talet. Stora boningshuset från 1907 ska ha originalkänsla från tidigt 1900-tal, men samtidigt vara ett lättskött boende.

Men frågan är vad som är original.

– Vi tänkte ta fram originalfärgen i köket och hade en föreställning om att tar vi bort masoniten finns originalet där. Men det var förstås lager av färg. Skulle vi då ta det allra första? Vi valde det yttersta för vi tyckte att det var fint. Vi tog med en plankbit till Kulturhantverkarna och fick färgen bruten, berättar Helena.

Brunt kakel, plastmattor och gul masonit åkte ut. Köksskåpen kläddes i pärlspont, spegeldörrarnas marmorering från 1930-talet kom fram. De murade en spiskåpa och täckte in induktionsspisen.

– Vi var lockade att låta den gamla murstocken synas, men förr skulle det ha setts som ett fattigdomstecken att inte ha slammat murstocken. Så vi gav efter för huset, säger Helena.

Ibland funderar hon på om det gör rätt när de tar bort spår av 1970-talet.

– En av våra döttrar tyckte att det var jättedumt att vi tog bort en turkosblommig tapet.

Ledtrådar i arkiven

I takt med att restaureringen har fortskridit har de hittat spår av gårdens historia, både i arkiv och i byggnaderna. Kattvinden i äldsta huset är täckt med baptisternas tidning. En Karl Ohlsson från Stockholm har antecknat på en plank 1902, vem var han?

Olof har tidigare släktforskat.

– Jag är historienörd, älskar att leta i gamla arkiv.

I sin dator har han samlat all information han kunnat hitta om gårdens historia. Före

Gamla flygfoton inspirerar.

Helena och Olof har en ny hobby!

Tapeterna har suttit i lager på lager.

laga skiftet delade åtta fristående bönder på marken. Det fanns åtta släkter och boningshus och totalt 60–70 olika byggnader. Vid laga skiftet 1850, när de andra gårdarna flyttades ut, fick Sexmångsgården vara kvar. Informationen har de hittat i ett 150-sidigt dokument på Lantmäteriet.

– Men där fick man inte veta vilka personerna var som bodde här. För att pussla ihop vem som tilldelats vilken mark och kunna följa personerna framåt i tiden har jag letat i kyrkoarkiven, via Riksarkivet, berättar Olof.

De själva är en länk i kedjan.

– Att ta hand om gården handlar också om respekt för dem som funnits före oss.

Helena är tacksam att tjänstemän genom decennierna har tecknat ner fakta. Som i bo-uppteckningen efter sexmannen Lars Larsson 1860, där alla tillgångar är minutiöst ned-

tecknade; »en sax = 10 öre, diverse sämre sängkläder = 5 riksdaler«.

– Det känns otroligt att allt bevarats genom åren och finns gratis sökbart i riksarkivet.

Tips och råd på Instagram

Helena har Instagramkontot *Sexmångsgården*. Ibland ställer hon frågor om hur följarna tycker att de ska gå vidare.

– Antingen kan man bli stärkt i det man tänkt, eller få nya tankar. Jag tyckte att det var vackert med det rena timret på det gamla huset. Samtidigt visste jag att det var mer historiskt rätt med panel. De flesta svarade »gör det du vill, det är du som ska bo där«.

Tack vare kontot har de fått besök av två personer som bott på gården. Dottern till en tidigare ägare växte upp här och kunde berättat att de hade hästar, kvigor och grisar. En

»Att ta hand om gården handlar också om respekt för dem som funnits före oss.«

Kaminen är ett måste för värmen. Den moderna spisen är inmurad för att passa med spiskåpan.

äldre man som fortfarande bor i byn hade barnbarn som sett kontot.

– Han bodde här med sin fru i slutet av 1950-talet, sonen föddes här. De hyrde undervåningen. Det var stort när han satt i vårt kök och sa att det såg sig likt ut, berättar Helena.

De hade gissat att det bott två familjer i huset, eftersom det finns ett kök även på ovanvåningen. Nu fick de bekräftelse på det.

De har fått mycket tips av Hembygdsföreningen och genom Facebookgrupper som *Byggnadsvårdsportalen* och *Jag räddade ett ödehus*.

Tanken att göra en grusallé med rundel fram till stora huset kommer från ett flygfoto av gården som de hittade i Arkiv Digital.

– Sedan finns ju mycket bra litteratur. Och så är jag jättenyfiken och tycker om att titta på gamla hus. Är jag på en herrgård kikar jag upp på takstolarna, »jaha, så har de gjort här«. När jag växte upp var jag inte alls intresserad av pappas arbete, men något har väl sipprat ner där ändå, säger Olof.

När de tidigare renoverade ett torp gjorde Helena inte lika mycket som Olof.

– Jag var mest hantlangare, men här har jag tagit mod till mig, plus att projektet är så stort att det är nödvändigt.

Eftersom restaureringsbehoven är så stora tycker de att det är viktigt att processen blir lustfylld.

– Det är kul att jobba på bred front. Även om ett rum inte är helt klart kan vi ta en paus och stoppa in lite möbler. Man blir mer inspirerad än om det bara är en byggarbetsplats, säger Olof.

Helena fyller i:

– Vi måste få ut mycket glädje av arbetet. För det största hotet mot projektet är faktiskt att vi antingen ska tröttna på gården eller varandra. ■

Ann Patmalnieks, journalist
patmalnieksproduktion@gmail.com

Lär dig smida

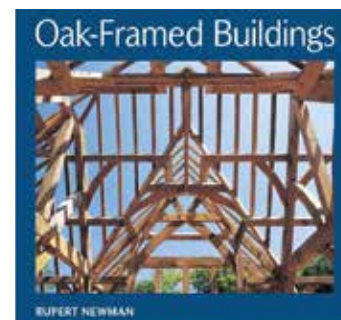
Från järn till egen smidd yxa, kniv eller något annat. Skaffa dig kunskap i smidesteknik, härdning, slipning och smidets unika mystik och formspråk. Kurser under 2 till 5 dagar med boende och mat.

Lär dig bygga

Skapa med hjälp av kombinationen av modern småskalig sågteknik och traditionella verktyg. En traditionellt knuttimrad stuga eller ett korsvirkeshus med stolpverkskonstruktion. Kurser under 2 till 5 dagar med boende och mat.

Kurser vid Gränsfors Bruk i Hälsingland

I samarbete med Gårdar i Nordanstig AB
gransfors.com   courses@gransfors.com

Oak-Framed Buildings är kursbok på stolpverkskurserna vid Gränsfors Bruk, där författaren **Rupert Newman** också är lärare tillsammans med **Johannes Kästel** och **Andreas Hipf**.

OTTOSSON
FÄRGMAKERI
AB

Linoljesåpa från Ottosson med härliga dofter!

ottossonfarg.com